

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura we Wrocławiu

LWR.410.004.03.2016

P/16/021

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura we Wrocławiu

ul. Marszałka J. Piłsudskiego 15/17, 50-044 Wrocław

T +48 71 711 83 00, F +48 71 711 83 50

lwr@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/16/021 – Przygotowanie do wykonywania zawodu nauczyciela.
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura we Wrocławiu
Kontroler	Mieczysław Tadeusz Obrzut, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 98303 z dnia 29 lutego 2016 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Zespół Szkół Integracyjnych im. Piastów Śląskich w Legnicy, ul. Kazimierza Wierzyńskiego 1, kod: 59-220 (dalej: „ZSI”) ¹ .
Kierownik jednostki kontrolowanej	Sławomir Mateja – zajmujący stanowisko Dyrektora ZSI od dnia 1 sierpnia 2002 r. i nadal ² , zwany dalej „Dyrektorem”. (dowód: akta kontroli str. 3-4)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia, że przyjęte w badanym okresie przez Dyrektora ZSI rozwiązania organizacyjne i merytoryczne nie w pełni sprzyjały nabywaniu przez nauczycieli stażystów kompetencji niezbędnych do nauczania i wychowania uczniów w kierowanej jednostce.

Wprawdzie Dyrektor zapewnił nauczycielowi stażystę, ubiegającemu się o stopień awansu nauczyciela kontraktowego, podstawowe warunki do rozwoju zawodowego w ZSI i sprawował nadzór nad realizacją przez opiekuna stażu zadań związanych z wdrażaniem przez nauczyciela stażystę planu rozwoju zawodowego, oraz wdrożył proces uzyskiwania przez nauczyciela stażystę stopnia awansu zawodowego nauczyciela kontraktowego, niemniej stwierdzono nieprawidłowości polegające na: [1] zatwierdzeniu z opóźnieniem – w stosunku do terminu wynikającego z § 3 ust. 3 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 marca 2013 r. *w sprawie uzyskiwania stopni awansu zawodowego przez nauczycieli*³ (dalej: *rozporządzenie MEN ws. awansu*) – dwóch spośród sześciu zatwierdzonych planów rozwoju zawodowego nauczycieli stażystów, [2] nieuwzględnieniu w wynagrodzeniu za urlop wypoczynkowy nauczycieli-opiekunów stażu dodatku funkcyjnego z tytułu opieki nad stażystami, [3] powołaniu składu czterech spośród sześciu komisji kwalifikacyjnych niezgodnie z postanowieniami art. 9g ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 26 stycznia 1982 r. *Karta Nauczyciela*⁴ (dalej: *ustawa KN*), [4] niezapewnieniu rzetelnego i zgodnego z obowiązującymi przepisami prawa dokumentowania przebiegu posiedzeń komisji kwalifikacyjnych, w tym w zakresie: (a) zawierania w protokołach z tych posiedzeń właściwego uzasadnienia, z którego wynikałoby, co było podstawą wydania stosownej akceptacji (oceny) przez poszczególne komisje kwalifikacyjne, (b) braku informacji o udzielonych przez nauczycieli stażystów odpowiedziach na zadane pytania.

¹ W skład ZSI wchodzi: Szkoła Podstawowa nr 20, Gimnazjum nr 9 i Liceum Ogólnokształcące Integracyjne.

² Aktualnie do 31 sierpnia 2017 r. – zgodnie z pismem prezydenta Miasta Legnica z 2 lipca 2012 r. (znak: OK.2120.39.2012.VII).

³ Dz. U., poz. 393.

⁴ Dz. U. z 2014 r., poz. 191 ze zm.

Ponadto zwrócono uwagę na: 1) niewymaganie zindywidualizowania planów rozwoju zawodowego nauczyciela stażysty pod kątem m.in. uwzględnienia szkolnej koncepcji kształcenia i wychowania integracyjnego (z osobami niepełnosprawnymi), 2) wskazywanie w pismach wyznaczających nauczyciela na opiekuna stażu nauczycieli ubiegających się o awans na nauczyciela kontraktowego niewłaściwej podstawy prawnej, określającej obowiązki tego opiekuna, 3) niekierowanie nauczycieli typowanych na opiekunów stażu na formy doskonalenia zawodowego przygotowujące ich do pełnienia funkcji opiekuna stażu, 4) zamieszczenie w zaświadczeniach wydanych nauczycielom stażystom zapisu o spełnieniu przez nich - przed rozpoczęciem stażu - nieodnoszącego się do nich wymogu określonego w art. 9d ust. 4 ustawy KN, 5) niezapewnieniu możliwości dalszego awansu zawodowego nauczycieli awansowanych na nauczycieli kontraktowych w kierowanej placówce w sytuacji zatrudniania ich na czas określony - dwuletni.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Zapewnienie nauczycielowi stażystę ubiegającemu się o stopień awansu nauczyciela kontraktowego warunków do rozwoju zawodowego

Opis stanu
faktycznego

1.1. Warunki organizacyjne do realizacji rozwoju zawodowego przez nauczyciela stażystę

W roku szkolnym 2015/2016 (stan na 30 września 2015 r.) w Zespole Szkół zatrudnionych było 115 nauczycieli (dane w osobach), z tego: 76 nauczycieli dyplomowanych, 25 nauczycieli mianowanych, 13 nauczycieli kontraktowych i 1 nauczyciel stażysta⁵.

W badanym okresie stopień awansu zawodowego nauczyciela kontraktowego uzyskało 6 nauczycieli, przy czym: żaden w roku szkolnym 2012/2013 r., jeden w roku szkolnym 2013/2014 r. i pięciu w roku szkolnym 2014/2015 r. W roku szkolnym 2015/2016 staż na nauczyciela kontraktowego rozpoczął (i kontynuował) jeden nauczyciel.

(dowód: akta kontroli str. 5, 49, 121, 172, 232, 287, 338, 342-344, 658)

1.1.1. Nauczyciele, którzy w latach szkolnych 2013/2014, 2014/2015, 2015/2016 ubiegali się o awans zawodowy na stopień nauczyciela kontraktowego, rozpoczynali pracę w Zespole Szkół poprzez nawiązanie stosunku pracy na okres jednego roku szkolnego⁶ uzyskując stopień nauczyciela stażysty⁷. Rozpoczęcie stażu na stopień nauczyciela kontraktowego rozpoczynało się w dniu 1 września każdego roku szkolnego⁸ i kończyło 31 sierpnia roku następnego⁹, a więc stosownie do art. 9a ust. 2, art. 9c ust. 1, art. 9d ust. 1 ustawy KN.

⁵ Wyszczególniony zespół nauczycieli na dzień 30 września 2015 r. uczył 1.012 uczniów, w tym 86 niepełnosprawnych. Należy zauważyć, że w latach szkolnych 2012/2013, 2013/2014, 2014/2015 i 2015/2016 liczba nauczycieli ogółem i nauczycieli dyplomowanych wzrastała odpowiednio ze 106 i 61, poprzez 107 i 67 do 110 i 70 oraz do 115 i 76. Natomiast liczba nauczycieli dyplomowanych w tym samych latach szkolnych malała odpowiednio z 35 poprzez 30 i 27 do 25. Liczba nauczycieli kontraktowych w latach szkolnych 2012/2013, 2013/2014 i 2014/2015 malała z 10 do dziewięciu i do ośmiu, by w roku szkolnym 2015/2016 wzrosnąć do 13 (było to spowodowane uzyskaniem na koniec roku szkolnego 2014/2015 stopnia nauczyciela kontraktowego przez pięciu nauczycieli stażystów).

⁶ Od 1 września danego roku do 31 sierpnia roku następnego.

⁷ Byli to nauczyciele: IAR (w roku szkolnym 2013/2014), AS, MAS, ANS, MMPB i OMR (w roku szkolnym 2014/2015) oraz MS (w roku szkolnym 2015/2016).

⁸ Tj. nie później niż w ciągu 14 dni od dnia rozpoczęcia zajęć w ZSI.

⁹ Poprzez zawarcie umów o pracę na czas określony. W badanym okresie zawarto siedem takich umów (z siedmioma nauczycielami stażystami, w tym jedną w 2013 r., pięć w 2014 r. i jedną w 2015 r.).

Dyrektor każdorazowo przydzielił nauczycielowi stażyscie opiekuna spośród nauczycieli dyplomowanych, przy czym w roku szkolnym 2014/2015 dwóch nauczycieli stażystów miało przydzielonego jednego nauczyciela opiekuna. Nauczyciele opiekunowie stażu reprezentowali tożsame lub pokrewne przedmioty jak nauczyciele stażysci.

(dowód: akta kontroli str. 6-7, 70-71, 125-126, 180-181, 236-237, 303-304, 342-343, 374-390, 568)

Dyrektor, realizując obowiązek: 1] zapewnienia warunków do realizacji przez nauczyciela stażystę rozwoju zawodowego, 2] realizacji zadań związanych z awansem zawodowym, wynikający z postanowień § 4 ust. 1 pkt 1-3 w związku z § 6 ust. 1 *rozporządzenia MEN ws. awansu*, umożliwił nauczycielowi stażyscie:

- poznanie: organizacji, zadań i zasad funkcjonowania ZSI, w tym: przepisów związanych z jego funkcjonowaniem, sposób prowadzenia dokumentacji obowiązującej w szkole, przepisów dotyczących zapewnienia bezpiecznych i higienicznych warunków nauki i pracy. Zapoznanie nauczycieli stażystów z ww. dokumentacją dokonywali nauczyciele opiekunowie stażu na cyklicznych spotkaniach ze swoimi podopiecznymi, organizowanymi szczególnie na początku stażu (miesiące wrzesień, październik)¹⁰. Znajomość bezpieczeństwa i higieny pracy zapewniono nauczycielom poprzez zorganizowanie Specjalistycznego szkolenia;
- obserwację dziewięciu godzin zajęć edukacyjnych lub wychowawczych (po jednej godzinie zajęć w poszczególnych miesiącach roku szkolnego) przez sześciu nauczycieli, którzy w latach 2013-2015 odbyli pełny staż oraz siedmiu godzin obserwacji zajęć edukacyjnych przez nauczyciela odbywającego staż w roku szkolnym 2015/2016 (do 31 marca 2016 r.). Wszystkie te godziny były godzinami zajęć dydaktycznych¹¹ lub godzinami zajęć wychowawczych¹², które łącznie stanowiły 61 godzin obserwacji. Zajęcia te zawsze prowadził opiekun stażu. W ZSI nie dokumentowano omówienia zajęć obserwowanych przez nauczyciela stażystę;
- przeprowadzenie z uczniami dziewięciu godzin zajęć dydaktycznych lub wychowawczych w latach szkolnych 2013/2014 i 2014/2015 oraz siedmiu godzin zajęć dydaktycznych przez nauczyciela odbywającego staż w roku szkolnym 2015/2016 (do dnia 31 marca 2016 r.). Zajęcia te zawsze przeprowadzane były w obecności opiekuna stażu. Łącznie przeprowadzono 61 godzin takich zajęć i wszystkie one były obserwowane przez nauczycieli opiekunów, którzy po każdym z obserwowanych zajęć sporządzili „Arkusz obserwacji lekcji”. W arkuszach tych sporadycznie formułowane były uwagi lub zalecenia, np. o treści „stosowanie różnorodnych form pracy, żeby zwiększyć aktywność uczniów i uniknąć ich znudzenia”. W ZSI nie dokumentowano omówienia zajęć prowadzonych przez nauczyciela stażystę i realizacji uwag/zaleceń nauczyciela opiekuna stażu. Ponadto 16 godzin zajęć lekcyjnych nauczycieli stażystów obserwowanych było przez wicedyrektorów ZSI¹³;
- uczestniczenie w wewnątrzszkolnych formach doskonalenia zawodowego nauczycieli, tj. na 25 posiedzeniach szkoleniowych rad pedagogicznych

¹⁰ Co dokumentowano w na formularzu „Opis wykonywanych czynności”, który prowadził opiekun stażu.

¹¹ Dla nauczycieli stażystów zatrudnionych do nauczania wczesnoszkolnego (zintegrowanego) i nauki języka niemieckiego.

¹² Dla nauczyciela zatrudnionego, jako wychowawca świetlicy.

¹³ Po co najmniej 2 godziny zajęć u jednego nauczyciela stażysty, przy czym Wicedyrektor ds. dydaktycznych przeprowadził obserwacje na łącznie 14 godzinach zajęć nauczycieli stażystów, a wicedyrektor ds. opiekuńczo-wychowawczych na łącznie 2 godzinach takich zajęć.

(w formie warsztatów metodycznych, konferencji metodycznych i przedmiotowych, seminariów).

Ponadto w badanym okresie nauczyciele stażyści uczestniczyli w pięciu zewnętrznych formach doskonalenia zawodowego, z tego: w dwóch kursach (dwóch nauczycieli – brak danych o liczbie godzin zajęć na tych kursach), 12 warsztatach (pięciu nauczycieli po dwie godziny, co dało łącznie od 12 do 14 godzin zajęć na każdego z nauczycieli), jednej konferencji (nie określono liczby godzin). Formy te wprawdzie były wskazane w planach rozwoju zawodowego nauczycieli stażystów, niemniej nie wynikały one z konkretnych potrzeb indywidualnych tych nauczycieli oraz potrzeb szkoły, jako organizacji i instytucji¹⁴.

Nie korzystano z pomocy placówki doskonalenia nauczycieli i innych instytucji oświatowych lub powiązanych z oświatą.

(dowód: akta kontroli str. 6-7, 11, 16-17, 26, 28, 56-58, 70-71, 76, 79, 85-87, 125-126, 132-133, 136, 143, 150, 154, 176-179, 180-181, 188, 192, 200, 210, 214, 236-237, 243-244, 247, 256, 266, 269, 291-304, 318, 320, 342-343, 349-350, 374-390, 438-470, 574-581, 658-659)

1.1.2. W badanym okresie Dyrektor otrzymał od siedmiu nauczycieli stażystów opracowane przez nich plany rozwoju zawodowego w terminie określonym w § 3 ust. 1 *rozporządzenia MEN ws. awansu*, tj. do 20 dni od dnia rozpoczęcia zajęć¹⁵.

Wzmiankowane plany Dyrektor w pięciu przypadkach¹⁶ zatwierdził w terminie określonym w § 3 ust. 3 *rozporządzenia MEN ws. awansu*¹⁷ (do 30 września), a w dwóch przypadkach po upływie 36 i 39 dni od dnia rozpoczęcia zajęć (1 września).

Złożone w badanym okresie Dyrektorowi plany rozwoju zawodowego i sprawozdania z ich realizacji miały jednakową strukturę i obejmowały zagadnienia odnoszące się do wymagań określonych w § 6 ust. 2 *rozporządzenia MEN ws. awansu*. Ich układ wynikał z zalecenia kierownictwa szkoły. Układ powyższy nie wynikał z żadnego pisemnego aktu wewnętrznego obowiązującego w ZSI.

Wszystkie ww. plany zostały skonstruowane w formie tabelarycznej, zawierającej następujące kolumny: 1] zadania, 2] formy realizacji, 3] dowody realizacji, 4] termin realizacji. W jednym przypadku (dotyczącym nauczyciela stażysty AS) w planie rozwoju zawodowego znajdowała się jeszcze jedna kolumna pod nazwą „Osoba wspierająca”¹⁸. Nie określono zakresu i sposobu wsparcia.

Zapisy w poszczególnych planach były zróżnicowane, poza przypadkiem dwóch planów, które były tożsame co do formy i treści. Tożsame plany rozwoju zawodowego dotyczyły dwóch nauczycieli stażystów, tzn. MAS i MMPB, którzy zostali zatrudnieni na stanowisko nauczyciela nauczania zintegrowanego od dnia 1 września 2014 r.

Plany rozwoju zostały sformułowane w sposób ogólny w odniesieniu do zadań, działań, form, dowodów i terminów realizacji. W przypadku zadań odnoszących się do wymagań określonych w § 6 ust. 2, 3, i 4 *rozporządzenia MEN ws. awansu*, nie

¹⁴ Przykładowo w zatwierdzonych planach rozwoju zawodowego dla zadania „Doskonalenie wiedzy i umiejętności w procesie aktywnego udziału w doskonaleniu nauczycieli” jako formy realizacji wskazano „Udział w kursach metodycznych, w szkoleniach, seminariach, warsztatach, konferencjach, w różnych formach doskonalenia zawodowego, lektura czasopism pedagogicznych i psychologicznych oraz literatury pedagogicznej”, a dla zadania „Udział w doskonaleniu zawodowym oraz samokształcenie” jako formy realizacji wskazano „Uczestnictwo w szkoleniowych Radach Pedagogicznych, udział w różnych formach doskonalenia zawodowego, studiowanie literatury pedagogicznej”.

¹⁵ Termin rozpoczęcia zajęć rozumiany jest jako dzień rozpoczęcia pracy w ZSI (1 września).

¹⁶ Plany te zostały sporządzone przez następujących nauczycieli stażystów: IAR, AS, MMPB, OMR, MS.

¹⁷ W terminie 30 dni od dnia rozpoczęcia zajęć – § 3 ust. 3 *rozporządzenia MEN ws. awansu*.

¹⁸ W kolumnie tej podano tylko osobę wspierającą, tj. opiekun stażu i/lub Dyrektor, lub specjalista ds. kadrowych, lub pedagog szkolnego, lub inni nauczyciele.

określono w nich w sposób jednoznaczny umiejętności (lub ich wiązek), czy to dydaktycznych i metodycznych właściwych dla przedmiotu, czy zadań wychowawczych, służących w konsekwencji rozwojowi i/lub doskonaleniu warsztatu zawodowego danego nauczyciela.

W analizowanych planach rozwoju zawodowego nauczycieli stażystów znajdowały się odniesienia do zapisów planu nadzoru pedagogicznego, dotyczące wykorzystania zasobów środowiska na rzecz wzajemnego rozwoju poprzez poznanie sytuacji wychowawczej uczniów i instytucji mogących pomóc w sprawach wychowawczych, czy wykorzystania w procesie dydaktycznym nowoczesnych środków audiowizualnych¹⁹. Niemniej, w planach tych (i sprawozdaniach z ich realizacji) nie było odwołań do konkretnych priorytetów (celów) i zadań z nich wynikających, czy projektów edukacyjnych zawartych w danym roku szkolnym w planie nadzoru, planie doskonalenia, planie wychowawczym i szkolnym programie profilaktyki.

Spośród siedmiu analizowanych planów rozwoju zawodowego nauczycieli stażystów w sześciu znajdowały się zapisy o potrzebie szkoleń wewnętrznych i zewnętrznych (w różnych formach) poszczególnych nauczycieli stażystów, lecz nie dotyczyły one konkretnej tematyki lub umiejętności, które powinny być rozwijane w trakcie stażu²⁰. W planach rozwoju nauczycieli stażystów nie została uwzględniona tematyka doskonalenia wewnątrzszkolnego (i zewnętrznego), niezbędna dla rozwoju ich umiejętności. We wszystkich planach rozwoju zawodowego stażystów wskazano ogólnie udział w różnych formach kształcenia i doskonalenia, m.in. udział w warsztatach, kursach, szkoleniach wewnętrznych i zewnętrznych. Nie określano jednak tematyki tych form z wyjątkiem planu nauczyciela ANS, w którym znajdował się zapis dotyczący uczestnictwa w: 1] cyklu szkoleń dla nauczycieli stażystów, 2] webinarach²¹ dla nauczycieli anglistów, 3] spotkaniach międzyszkolnego zespołu nauczycieli współpracujących ze sobą w ramach zagadnienia „Wspieranie rozwoju dziecka w edukacji wczesnoszkolnej”, organizowanych przez Ośrodek Doradztwa Metodycznego i Doskonalenia Nauczycieli w Legnicy (dalej „ODMiDN”).

Wprawdzie w Planie doskonalenia nauczycieli Zespołu Szkół Integracyjnych im. Piastów Śląskich w Legnicy na lata 2013-2016, zamieszczono ogólne zapisy o przewidywanych formach szkoleń²², to w rocznych uszczegółowieniach ww. planu na lata szkolne 2013/2014, 2014/2015 i 2015/2016 (lata szkolne, w których w ZSI nauczyciele stażyści wnioskowali o awans na stopień nauczyciela kontraktowego) nie było żadnych wzmianek w zakresie szkoleń wewnętrznych i zewnętrznych.

Opiekunowie stażu udzielali nauczycielom stażystom pomocy (rad) w przygotowaniu planu rozwoju zawodowego nauczyciela i jego realizacji. Dotyczyło to: zwracania uwagi np. na ważne zapisy w dokumentacji szkolnej i przepisach prawa – *ustawa KN i rozporządzenie MEN ws. awansu* – niezbędne dla realizacji zadań edukacyjno-wychowawczych przez nauczyciela stażystę, wskazywania literatury z którą stażysta winien się zapoznać, omawiania problemów związanych z realizacją planu rozwoju

¹⁹ W planach nadzoru pedagogicznego wzmiankowane zapisy skierowane były jednakże odpowiednio do dyrektora, wicedyrektorów i do przewodniczących zespołów przedmiotowych – nie dostrzegano w nich udziału nauczycieli stażystów.

²⁰ Zapisy te to: „Udział w szkoleniach rady pedagogicznej”, „Uczestniczenie w różnych formach wewnętrznego i zewnętrznego doskonalenia zawodowego”, „Udział w zajęciach warsztatowych zgodnie z harmonogramem szkoły”, „Zbieranie i gromadzenie informacji potrzebnych do samorozwoju”.

²¹ Tj. internetowych seminariach.

²² Plan doskonalenia nauczycieli Zespołu Szkół Integracyjnych im. Piastów Śląskich w Legnicy na lata 2013-2016, w którym zapisano zadania: 1] wewnątrzszkolnego doskonalenia szkoleniowego Rady Pedagogicznej i zespołów przedmiotowych (realizowanego przez Dyrektora i grono pedagogiczne na terenie szkoły), 2] indywidualnego doskonalenia zewnętrznego nauczycieli poprzez udział w studiach magisterskich i podyplomowych, kursach, warsztatach, konferencjach itp.

zawodowego, porad ws. postępowania z uczniami z którymi nauczyciel stażysta nie może sobie poradzić, doskonalenia umiejętności w pracy z tablicą interaktywną, redagowania sprawozdania z wycieczki szkolnej, wyboru form konkursów leksykalno-gramatycznych, krajoznawczych i artystycznych, uporządkowania działań zrealizowanych przez nauczyciela stażystę w ciągu roku szkolnego. Potwierdzano to obustronnie w prowadzonych przez nauczycieli stażystów Dziennikach zajęć lekcyjnych lub Notatkach ze spotkań.

(dowód: akta kontroli str. 9-29, 73-101, 125, 128-166, 183-215, 235, 239-270, 306-321, 384-390, 408-470, 529-573, 601-654, 659)

1.1.3. W kontrolowanym okresie spośród ogółem pięciu opiekunów stażu: wszyscy posiadali stopień nauczyciela dyplomowanego, żaden nie ukończył formy doskonalenia związanego z rolą opiekuna stażu²³, żaden nie był ekspertem ds. awansu zawodowego, jeden był egzaminatorem²⁴, żaden nie był powiatowym lub wewnątrzszkolnym koordynatorem doskonalenia zawodowego nauczycieli, jeden był przewodniczącym zespołu przedmiotowego/międzyprzedmiotowego²⁵, każdy realizował własne programy kształcenia²⁶, jeden prowadził finalistę konkursu „Zdolny Ślązak”; jeden był koordynatorem zespołu ds. analizy wyników egzaminacyjnych z języków obcych, jeden przewodniczył dwóm zespołom zadaniowym²⁷; jeden systematycznie, w każdym kończącym się cyklu kształcenia, osiągał z prowadzonymi oddziałami dodatnie wskaźniki Edukacyjnej Wartości Dodanej (EWD) – dotyczyło to języka niemieckiego po III klasie gimnazjum w latach szkolnych poczynając od 2010/2011.

W kontrolowanym okresie miesięczny dodatek za pełnienie zadań opiekuna stażu wynosił 96,60 zł²⁸. W poszczególnych latach - od 1 września 2012 r. do 30 marca 2016 r. - wynagrodzenie opiekunów nauczycieli stażystów, aplikujących do stopnia

²³ Dyrektor wskazał, że Ośrodek Doskonalenia Metodycznego i Doskonalenia Nauczycieli w Legnicy (dalej: ODMiDN) nie organizował takich szkoleń. Wyjaśnienie to nie zasługuje na uwzględnienie, gdyż ODMiDN zorganizował w dniu 24 września 2015 r. szkolenie pn. Rola i zadania opiekuna stażu.

²⁴ W 2012 r. – egzaminatorem języka niemieckiego w gimnazjum, w 2014 r. – egzaminatorem egzaminu maturalnego z języka niemieckiego.

²⁵ Zespołu języków obcych.

²⁶ BS – autorski program wczesnego wspomagania dziecka „Małe kroczki prowadzą do sukcesu”; EU – autorski program pedagogizacji rodziców oraz autorski program szkolnego koła języka niemieckiego; AOS – innowacja pedagogiczna „Zaczarowane koła”, autorski program z gimnastyki korekcyjno-kompensacyjnej, autorski program z zakresu bezpieczeństwa ruchu drogowego „Bezpieczny znaczy ostrożny”, autorski program z zakresu edukacji regionalnej „Znam dobrze swoją miejscowość”; BC – autorski program pracy świetlicy szkolnej oraz autorski program pracy opiekuńczo-wychowawczo-dydaktycznej świetlicy szkolnej; DF – autorski program wspierający rozwój uzdolnień matematycznych uczniów w młodszej grupie wiekowej „Zabawa z matematyką”.

²⁷ „Diagnoza umiejętności polonistycznych i matematycznych uczniów szkół podstawowych - kompetencje trzecioklasistów”.

²⁸ O wysokości tego dodatku Dyrektor informował opiekunów stażu w pismach powołujących ich na te funkcje. Niemniej wysokość dodatku funkcyjnego wynikała z postanowień § 3 ust. 1 pkt 4 uchwały nr XXIII/211/08 Rady Miejskiej w Legnicy z dnia 28 kwietnia 2008 r. w sprawie regulaminu określającego wysokość dodatków i innych składników wynagrodzenia nauczycieli oraz szczegółowych warunków ich przyznawania (Dz. Urz. Województwa Dolnośląskiego nr 165, poz. 1883) miesięczna stawka dodatku funkcyjnego nauczycielom opiekunom stażu ustalono w wysokości 4 % średniego wynagrodzenia nauczyciela stażysty. Wysokość minimalnej stawki wynagrodzenia zasadniczego nauczyciela stażysty, wynikająca z załącznika do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 3 lipca 2012 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie wysokości minimalnych stawek wynagrodzenia zasadniczego nauczycieli, ogólnych warunków przyznawania dodatków do wynagrodzenia zasadniczego oraz wynagrodzenia za pracę w dniu wolnym od pracy (Dz. U. Nr 2, poz. 790) dla nauczyciela stażysty z tytułem zawodowym magistra z przygotowaniem pedagogicznym wynosiła 2.265,00 zł (wszyscy nauczyciele opiekunowie stażu posiadają wzmiankowane wykształcenie. Wysokość miesięcznego dodatku za pełnienie funkcji opiekuna stażu wynosiła więc 90,60 zł (4% x 2.265,00 zł).

nauczyciela kontraktowego, wyniosło z powyższego tytułu odpowiednio 362,40 zł, 2.258,96 zł, 2599,01 zł i 271,80 zł, tj. łącznie 5.492,17 zł.

Przewiduje się, że do końca maja 2016 r. wydatki z ww. tytułu wyniosą 181,20 zł (2 miesiące x 90,60 zł/miesiąc)²⁹.

Dodatki były płatne przez 9 miesięcy w roku szkolnym. Było to zgodne z postanowieniem § 3 ust. 3 uchwały nr XXIII/211/08 Rady Miejskiej w Legnicy z dnia 28 kwietnia 2008 r. w sprawie regulaminu określającego wysokość dodatków i innych składników wynagrodzenia nauczycieli oraz szczegółowych warunków ich przyznawania (Dz. Urz. Województwa Dolnośląskiego nr 165, poz. 1883)³⁰.

Nie wypłacano dodatku za pełnienie stażu w wynagrodzeniach za miesiące wakacji (lipiec i sierpień), co szczegółowo opisano w dalszej treści niniejszego wystąpienia pokontrolnego (w sekcji dotyczącej stwierdzonych nieprawidłowości).

(dowód: akta kontroli str. 374-383, 384-391, 393-395, 659)

1.2. Nadzór sprawowany przez Dyrektora nad realizacją zadań przez opiekuna stażu oraz nad wdrażaniem planu rozwoju zawodowego przez nauczyciela stażystę ubiegającego się o stopień awansu nauczyciela kontraktowego

1.2.1. Dyrektor wraz z wicedyrektorem ds. dydaktycznych i wicedyrektorem ds. integracji przeprowadzali rozmowy kwalifikacyjne z kandydatami na nauczycieli stażystów, w czasie, których otrzymywali informację między innymi o: jego wykształceniu i dotychczasowej praktyce, znajomości specyfiki ZSI, znajomości podstawowej dokumentacji pracy nauczyciela, rozumieniu funkcji wychowawczej szkoły i roli oraz zadań i obowiązków wychowawcy w procesie dydaktyczno-wychowawczym szkoły, rozumieniu funkcji opiekuńczej szkoły, przedstawieniu własnej metodyki pracy w szkole, znajomości i rozumieniu podstawowych zasad bhp, nauki, wychowania i opieki, jego uzdolnieniach i zainteresowaniach. Niemniej nie sporządzano z tych rozmów notatek i tym podobnych materiałów³¹. Rozpoznanie słabych i mocnych stron nauczyciela stażysty, w tym szczególnie przed opracowaniem przez niego planu rozwoju zawodowego, nie zostało powierzone także nauczycielowi opiekunowi stażu.

W sprawie rozpoznawania słabych i mocnych stron nauczyciela stażysty Dyrektor wskazał, że rozpoznanie to polegało na przeprowadzeniu rozmowy z kandydatem ubiegającym się o stanowisko nauczyciela stażysty przez Niego, wicedyrektora ds. dydaktycznych i wicedyrektora ds. integracji. Zadawane były wówczas pytania, które miały pozwolić na zapoznanie się z doświadczeniami zawodowymi kandydata, jego znajomością szkoły i jej zadań oraz zorientowanie się, jaką posiada wiedzę i doświadczenie z zakresu metodyki pracy nauczyciela³². Według Dyrektora takie rozmowy można traktować, jako diagnozę kompetencji na wejściu.

²⁹ Przy założeniu, że nauczyciel opiekun stażu nie będzie miał żadnych potrąceń tego dodatku.

³⁰ Stanowił on, że dodatek dla nauczyciela opiekuna stażu przysługuje za każdą osobę odbywającą staż.

³¹ Świadczy o tym np. brak zwrotu opracowanych przez nauczycieli stażystów planów rozwoju zawodowego do poprawy przed ich zatwierdzeniem z pisemnymi wskazaniem Dyrektora co do zakresu dokonania niezbędnych zmian.

³² Przedstawienie własnych pomysłów realizacji poszczególnych zadań, np.: 1] znajomości form i metod pracy aktywizujących pracę uczniów, 2] znajomości projektu edukacyjnego, w tym jego organizacji, rola nauczyciela oraz ocenianie kształtujące w projekcie edukacyjnym, 3] metody dyscyplinowania ucznia przejawiającego zachowania opozycyjno-buntownicze, ucznia z ADHD, itp., 4] cykl metodyczny lekcji, główne ogniwa lekcji, 5] uczeń zdolny w klasie, uczeń zahamowany psycho-ruchowy, uczeń przejawiający trudności w nauce – zasady postępowania, 6] przyczyny trudności i niepowodzeń szkolnych i sposoby radzenia sobie z nimi, 7] znajomość obsługi i przykłady wykorzystania w pracy dydaktycznej technicznych środków nauczania oraz umiejętność posługiwania się nimi, 8] znajomości zasad organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla uczniów, 9] organizacja zajęć pozalekcyjnych, w jakim celu są organizowane, własne pomysły na rodzaj i formę zajęć pozalekcyjnych.

1.2.2. Dyrektor określał pisemnie zadania nauczyciela stażysty w pismach wyznaczających nauczyciela do pełnienia funkcji opiekuna stażu. Zadania te określone zostały poprzez wyszczególnienie przepisów prawa³³, określających obowiązki opiekuna stażu.

W planach nadzoru pedagogicznego za lata szkolne 2013/2014, 2014/2015 i 2015/2016 oraz w sprawozdaniach z ich realizacji za lata szkolne 2013/2014 i 2014/2015 nie było zapisów wskazujących, że Dyrektor lub wicedyrektorzy ZSI mieli nadzorować (w poszczególnych latach szkolnych badanego okresu) sprawność i efektywność realizacji zadań przez opiekunów stażu.

Natomiast, dokonywali oni analiz dokumentacji prowadzonej przez opiekuna stażu i przeprowadzali rozmowy z opiekunami stażu na temat realizacji planów rozwoju zawodowego ich podopiecznych. Działania te przeprowadzane były przez wicedyrektorów ds. dydaktycznych i ds. opiekuńczo-wychowawczych po obserwacjach zajęć prowadzonych przez nauczycieli stażystów, co szczegółowo przedstawiono w pkt. 1.2.4. niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

W kontrolowanym okresie Dyrektor nie zmieniał opiekunów stażu wyznaczonych nauczycielom stażystom.

(dowód: akta kontroli str. 384-390, 408-470, 529-573, 607-654, 659)

1.2.3. Dyrektor zatwierdził wszystkie projekty planów rozwoju zawodowego przedstawione mu przez nauczycieli stażystów, przy czym w czterech przypadkach do 30 dni od dnia rozpoczęcia zajęć przez tych nauczycieli (do 30 września), tj. zgodnie z dyspozycją wynikającą z § 3 ust. 3 *rozporządzenia MEN ws. awansu*, a w dwóch przypadkach po okresie dłuższym niż 30 dni od dnia rozpoczęcia zajęć przez nauczycieli stażystów.

Dyrektor w badanym okresie, jak to wskazał w złożonych wyjaśnieniach, analizował przedstawione mu do zatwierdzenia plany rozwoju zawodowego nauczycieli pod kątem ich zgodności z przepisami prawa oświatowego oraz uwzględnienia charakteru i specyfiki szkoły. W analizowanych siedmiu przypadkach, według Dyrektora, nie było potrzeby nakazywania korekt ww. planu rozwoju zawodowego dla żadnego nauczyciela stażysty przed i po ich zatwierdzeniu.

(dowód: akta kontroli str. 12, 73, 128, 183, 239, 309, 480-481)

1.2.4. W latach 2013-2016 wicedyrektorzy ds. dydaktycznych i ds. opiekuńczo-wychowawczych obserwowali zajęcia prowadzone przez nauczycieli stażystów. W ZSI nie było dokumentów świadczących o dokonywaniu obserwacji przez wicedyrektorów ZSI zajęć obserwowanych przez nauczycieli stażystów, a prowadzonych przez opiekunów stażu.

Z każdych przeprowadzonych obserwacji zajęć wicedyrektorzy ZSI sporządzali po dwa dokumenty: 1] Arkusz obserwacji lekcji - obserwacja doradczo-doskonaląca, oraz 2] Kartę hospitacji zajęć nauczycieli stażystów obserwowanych przez opiekunów stażu. Obserwacje nauczyciela stażysty dotyczyły: 1] organizacji warsztatu pracy nauczyciela w trakcie zajęć, 2] analizy zgodności tematu zajęć z podstawą programową i programem nauczania, 3] stosowania aktywizujących metod i form pracy, 4] wykorzystania środków dydaktycznych adekwatnych do tematów i celów zajęć, 5] zastosowanych pomocy dydaktycznych, 6] stosowanych form i metod oceny ucznia, 7] postawy nauczyciela, 8] kontroli dokumentacji (dzienników, planów, programów itp.). Łącznie w badanym okresie dokonano takich obserwacji na 14 godzinach zajęć prowadzonych przez nauczycieli stażystów i sporządzonych zostało po 14 ww. arkuszy.

³³ Były to art. 9c ust. 3 i 4 *ustawy KN* oraz *rozporządzenie MEN ws. awansu*. W badanym okresie opiekunom stażu nie określono innych zadań niż wskazane ww. przepisach prawa.

W ww. arkuszu dokumentowano również rozmowę wicedyrektorów ZSI z nauczycielem stażystą po obserwacji zajęć, poprzez ocenę stopnia realizacji założonych celów oraz sformułowanie ewentualnych wniosków i zaleceń³⁴. Wzmiankowane wnioski (w łącznej liczbie 16), formułowane jak w przypisie, nie wymagały sprawdzenia ich realizacji.

W Karcie hospitacji zajęć nauczycieli stażystów obserwowanych przez opiekunów stażu wicedyrektorzy ZSI dokonywali oceny stopnia realizacji zadań spełnianych przez opiekuna stażu. Ocenie podlegało: 1] prowadzenie dokumentacji pracy opiekuna stażu³⁵, 2] prowadzenie obserwacji zajęć nauczyciela stażysty i udzielanie mu informacji zwrotnej³⁶, 3] prowadzenie zajęć otwartych dla nauczyciela stażysty i omawianie ich³⁷, 4] zapoznavanie nauczyciela stażysty z organizacją i zasadami funkcjonowania szkoły, obowiązującymi w szkole regulaminami, sposobem prowadzenia dokumentacji oraz przepisami dotyczącymi zapewnienia bhp³⁸, 5] współpraca opiekuna stażu z nauczycielem stażystą³⁹. Łącznie, w badanym okresie, sporządzono 16 takich kart. W kartach tych nie formułowano żadnych zaleceń lub wniosków.

(dowód: akta kontroli str. 367, 459-463, 659-660)

1.2.5. Dyrektor, na podstawie wyników sprawowanego nadzoru, w tym obserwacji zajęć przeprowadzonych przez wicedyrektorów ZSI, nie skierował w kontrolowanym okresie żadnego z nauczycieli stażystów do udziału w zewnętrznych formach doskonalenia zawodowego. Dyrektor wskazał, że spowodowane to było licznymi zmianami w systemie oświaty dotyczącymi wieku uczniów, którzy mają obowiązek rozpoczęcia nauki w pierwszej klasie szkoły podstawowej. Według Dyrektora nie pozwalało to na racjonalne zaplanowanie zewnętrznego doskonalenia zawodowego nauczycieli stażystów nauczania wczesnoszkolnego w sytuacji zatrudniania ich na czas określony lub na czas zastępstwa nauczyciela długotrwale nieobecnego.

Z nauczycielami, którzy w latach 2014-2015 uzyskali w ZSI stopień nauczyciela kontraktowego, Dyrektor zawierał umowy na czas określony na okres dwóch lat. W przypadku trzech nauczycieli ten rodzaj umowy utrudniał im uzyskanie kolejnego stopnia awansu zawodowego nauczyciela, tj. na stopień nauczyciela mianowanego, gdyż nie gwarantował im zatrudnienia w momencie rozpoczęcia i odbywania stażu na ten stopień awansu zawodowego⁴⁰.

(dowód: akta kontroli str. 174-175, 234-235, 289-290, 367-368, 660)

Ustalono
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w zakresie zapewnienia nauczycielowi stażyście ubiegającemu się o stopień awansu nauczyciela kontraktowego warunków rozwoju zawodowego stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1) Zatwierdzenie planów rozwoju zawodowego dla dwóch nauczycieli stażystów ubiegających się o awans na stopień nauczyciela w terminie późniejszym niż 30 dni

³⁴ Przykładowe wnioski i zalecenia: „W dalszym ciągu prowadzić zaobserwowaną wzorową pracę dydaktyczno-wychowawczą. Łagodna ale konsekwentna postawa ma wdrożyć uczniów do pozytywnych zachowań i dobrej pracy”.

³⁵ Przykładowy wpis w tym zakresie to: „Prawidłowo i systematycznie”.

³⁶ Przykładowy wpis w tym zakresie to: „udziela wskazówek merytorycznych i metodycznych dotyczących obserwowanych zajęć”.

³⁷ Przykładowy wpis w tym zakresie to: „Zgodnie z harmonogramem wg ustalonych zasad”.

³⁸ Przykładowy wpis w tym zakresie to: „Wspiera stażystę wszelkimi działaniami, które są zgodne z działaniem i interesem szkoły. Rzetelnie pełni rolę krytycznego przyjaciela. Wyrazem dobrej współpracy jest podejmowanie przez stażystę zadań wykraczających poza obowiązki nauczyciela wychowawcy klasy”.

³⁹ Przykładowy wpis w tym zakresie to: „Współpraca prawidłowa j.w.”.

⁴⁰ Gdyż zgodnie z przepisem art. 9c ust. 1 pkt 2 oraz art. 9d ust. 4 ustawy KN w przypadku ubiegania się o awans na stopień nauczyciela mianowanego staż trwa 2 lata i 9 miesięcy i może być rozpoczęty przez nauczyciela kontraktowego dopiero po przepracowaniu w szkole co najmniej 2 lat.

od rozpoczęcia zajęć, tj. wbrew dyspozycji wynikającej § 3 ust. 3 *rozporządzenia MEN ws. awansu*.

Dwa z sześciu projektów planów rozwoju zawodowego, przedstawionych przez nauczycieli stażystów (nauczyciele: ANS i MAS), Dyrektor zatwierdził w dniach 7 i 10 października 2014 r., tj. po upływie odpowiednio 36 i 39 dni od rozpoczęcia przez tych nauczycieli zajęć. Za dzień rozpoczęcia zajęć w roku szkolnym 2014/2015 przyjęto 1 września 2014 r. (poniedziałek) – zgodnie z brzmieniem § 2 ust. 1 *rozporządzenia Ministra Edukacji narodowej z dnia 18 kwietnia 2002 r. w sprawie organizacji roku szkolnego*⁴¹.

Natomiast z dyspozycji § 3 ust. 3 *rozporządzenia MEN ws. awansu* wynikało, że dyrektor szkoły winien zatwierdzać przedstawiony mu projekt ww. planu w terminie 30 dni od dnia rozpoczęcia zajęć przez tego nauczyciela.

W sprawie przyczyn zatwierdzenia przedstawionych mu dwóch projektów planów rozwoju zawodowego nauczycieli stażystów w terminie ponad 30 dni od rozpoczęcia przez nich zajęć Dyrektor wyjaśnił, że bezwiednie na planach rozwoju zawodowego nauczycieli ANS i MAS zapisał aktualną datę ich podpisywania. Wyjaśniający wskazał, że przedmiotowe plany zostały wykonane odpowiednio w dniach 17 i 18 września 2014 r. zostały one wówczas sprawdzone i przyjęte do realizacji. Niemniej zwrócił się do ich wykonawców o zmianę formy zapisu zaplanowanych działań na przyjęty zwyczajowo układ tabelaryczny (nie było potrzeby zmiany tych planów, co do ich treści a jedynie zmiana formy ich zapisu). Odkryło się to bez pisemnego potwierdzenia tych faktów, co doprowadziło do omyłkowej daty zatwierdzenia wzmiankowanych planów.

NIK nie podziela ww. wyjaśnień. Dokumentacja postępowań dotyczących awansu nauczycieli MAS i ANS, w tym wystawione przez Dyrektora zaświadczenia z dnia 9 czerwca 2015 r., jako daty zatwierdzenia planów rozwoju zawodowego wskazuje bowiem odpowiednio 7 i 10 października 2014 r.

(dowód: akta kontroli str. 128, 183, 480-481)

2) Nieuwzględnienia dodatków za pełnienie funkcji nauczyciela - opiekuna stażu w wynagrodzeniu za urlop wypoczynkowy w latach 2014-2015.

Dotyczyło to pięciu nauczycieli (BS, EU, AOS, BC i DF), pełniących funkcję opiekuna stażu dla nauczycieli stażystów, którzy w latach 2013-2015 ubiegali się o uzyskanie awansu na stopień nauczyciela kontraktowego w ZSI.

Obowiązek uwzględnienia przedmiotowego dodatku funkcyjnego w wynagrodzeniu za urlop wypoczynkowy nauczycieli, jako pracownika zatrudnionego na podstawie umowy o pracę, wynikał z postanowień § 1 ust. 2 *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 26 czerwca 2001 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania wynagrodzenia oraz ekwiwalentu pieniężnego za urlop wypoczynkowy nauczycieli*⁴² (dalej: „*rozporządzenie MEN ws. ustalania wynagrodzeń za urlop wypoczynkowy nauczyciela*”).

Za prawidłowe naliczenie i wypłacenie nauczycielom wynagrodzenia, w tym wynagrodzenia za urlop wypoczynkowy w ZSI, odpowiedzialny był samodzielny referent ds. płac, podlegający głównemu księgowemu tej szkoły.

Nieuwzględnienie w latach 2014-2015 w wynagrodzeniu za urlop wypoczynkowy nauczycieli dodatku funkcyjnego dla nauczyciela - opiekuna stażu spowodowane było, według wyjaśnień głównego księgowego ZSI i samodzielnego referenta ds. płac, zasugerowaniem się okresem trwania opieki nad nauczycielami stażystami do końca maja każdego roku szkolnego i nieuwzględnieniem w parametrach dodatkowych programu naliczającego między innymi wynagrodzenia za czas urlopu nauczycieli.

⁴¹ Dz. U. Nr 46, poz. 432 ze zm.

⁴² Dz. U. Nr 71, poz. 737 ze zm.

Zaniżenie wynagrodzeń wypłaconych za urlop wypoczynkowy wzmiankowanym pięciu nauczycielom - opiekunom stażu, w związku z nieuwzględnieniem w nim dodatku funkcyjnego za opiekę nad stażystami, wyniosło łącznie 971,59 zł, w tym 163,08 zł w 2014 r. (w całości dotyczy nauczyciela-opiekuna stażu: AOS) i 808,51 zł w 2015 r. (z czego nauczyciele - opiekunowie stażu: BS - 326,16 zł, EU - 159,09 zł, BC - 160,78 zł. DF - 162,48 zł).

(dowód: akta kontroli str. 400, 585-600, 657)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Zwrócenia uwagi wymaga:

- 1) wskazywanie w pismach wyznaczających nauczyciela na opiekuna stażu nauczycieli ubiegających się o awans na nauczyciela kontraktowego niewłaściwej podstawy prawnej określającej jego obowiązki w *ustawie KN*. W pismach tych wskazano bowiem art. 9c ust. 3 i 4 *ustawy KN*. Ww. przepisy nie dotyczą obowiązków nauczyciela opiekuna stażu, lecz obowiązków nauczyciela stażysty w zakresie realizacji planu rozwoju zawodowego i złożenia sprawozdania z jego realizacji o zakończeniu stażu (art. 9c ust. 3) oraz obowiązku przydzielenia przez dyrektora szkoły opiekuna stażu nauczycielowi stażyście (art. 9c ust. 4);

(dowód: akta kontroli str. 384-390)

- 2) nieskierowanie żadnej z osób wytypowanych na nauczyciela-opiekuna stażu na specjalistyczne kursy przygotowujące ich do pełnienia ww. funkcji;

(dowód: akta kontroli str. 384-390)

- 3) nierozpoznawanie w sposób udokumentowany przez Dyrektora i opiekuna stażu, w ramach zadania związanego z pomocą stażyście w przygotowaniu planu rozwoju, poziomu umiejętności nauczyciela stażysty (w szczególności jego słabych i mocnych stron oraz potrzeb rozwojowych) przed przystąpieniem do opracowania przez niego planu rozwoju.

Według Dyrektora rozpoznanie to polegało na przeprowadzeniu rozmowy z kandydatem ubiegającym się o stanowisko nauczyciela stażysty i uznawaniu, że takie rozmowy można traktować, jako diagnoza kompetencji na wejściu, niemniej – zdaniem NIK – nie jest to pełna diagnoza słabych i mocnych stron kandydata na nauczyciela stażystę zwłaszcza, że rozpoznanie to nie było weryfikowane przed złożeniem planu rozwoju zawodowego np. przez opiekuna stażu lub poprzez zwrot opracowanych przez nauczycieli stażystów planów rozwoju zawodowego do poprawy przed ich zatwierdzeniem z pisemnymi wskazaniem Dyrektora co do zakresu dokonania niezbędnych zmian;

(dowód: akta kontroli str. 366, 370, 372, 659)

- 4) niewymaganie indywidualizowania planów rozwoju zawodowego nauczyciela stażysty pod kątem uwzględnienia szkolnej koncepcji kształcenia i wychowania integracyjnego i to pomimo kierowania tych nauczycieli bezpośrednio do pracy z uczniami niepełnosprawnymi. NIK zauważa, iż Dyrektor winien im umożliwić zdobycie minimum wiedzy i doświadczenia edukacyjnego i opiekuńczo-wychowawczego w tym zakresie.

W sprawie braku indywidualizowania programów rozwoju zawodowego nauczycieli stażystów pod kątem uwzględnienia szkolnej koncepcji kształcenia i wychowania integracyjnego Dyrektor wskazał, że dbał, aby w tych planach były zawarte wymagania niezbędne do uzyskania stopnia nauczyciela kontraktowego, a indywidualizacja następowała dopiero w fazie realizacji poprzez różnorodny sposób osiągania zadań zapisanych w planie.

- 5) zatwierdzenie dwóch (spośród w sumie siedmiu) planów rozwoju zawodowego tożsamyh co do ich treści, dotyczących dwóch nauczycieli rozpoczynających w tym samym czasie, tj. 1 września 2014 r.

W sprawie tej Dyrektor wskazał, że ważniejsze jest zaangażowanie nauczyciela w realizację tego planu niż sposób jego zapisania. Zwrócił też uwagę na fakt, iż nauczyciele, którzy sporządzili takie same plany rozwoju zawodowego rozpoczęli pracę w ZSI w tym samym czasie i na tym samym stanowisku, oraz uczestniczyli w tych samych warsztatach na temat sposobów opracowania planu rozwoju zawodowego. Ponadto wskazał, że ze sprawozdań tych nauczycieli wynikał różny sposób osiągania celów zapisanych w planie.

Wyjaśnienia Dyrektora nie zasługują na uwzględnienie, gdyż przepis art. 9c ust. 3 ustawy KN nakazuje zatwierdzenie przez dyrektora szkoły własnego, a więc planu zindywidualizowanego, rozwoju zawodowego nauczyciela.

(dowód: akta kontroli str. 9-12, 73-79, 128-137, 183-193, 239-248, 306-309, 345-354, 397, 399)

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia, że Dyrektor zapewnił nauczycielowi stażystę ubiegającemu się o stopień awansu nauczyciela kontraktowego odpowiednie warunki do rozwoju zawodowego. Sprawował również skuteczny nadzór nad realizacją przez opiekuna stażu zadań związanych z wdrażaniem przez nauczyciela stażystę planu rozwoju zawodowego.

Niemniej stwierdzono nieprawidłowości, polegające na zatwierdzeniu, z opóźnieniem w stosunku do terminu wynikającego z § 3 ust. 3 *rozporządzenia MEN ws. awansu*, dwóch spośród sześciu zatwierdzonych programów rozwoju zawodowego nauczycieli stażystów, a także na nieuwzględnieniu dodatku funkcyjnego z tytułu opieki nad stażystami w ekwiwalencie pieniężnym za urlop wypoczynkowy nauczycieli-opiekunów stażu.

Nie wymagano jednocześnie zindywidualizowania programów rozwoju zawodowego nauczyciela stażysty pod kątem uwzględnienia szkolnej koncepcji kształcenia i wychowania integracyjnego (z osobami niepełnosprawnymi) oraz potrącanie nauczycielom-opiekunom stażu części dodatku funkcyjnego za pełnienie opieki nad nauczycielami stażystami za część ich nieobecności w zajęciach szkolnych.

Zwrócenia uwagi wymaga także fakt wskazywania, w pismach wyznaczających nauczyciela na opiekuna stażu nauczycieli ubiegających się o awans na nauczyciela kontraktowego, niewłaściwej podstawy prawnej określającej jego obowiązki oraz niekierowania nauczycieli typowanych na opiekunów stażu na specjalistyczne kursy przygotowujące ich do pełnienia funkcji opiekuna stażu.

2. Wdrażanie procedury związanej z procesem uzyskiwania przez nauczyciela stażystę stopnia awansu zawodowego nauczyciela kontraktowego

Opis stanu faktycznego

2.1. Przy zawieraniu ww. umów oraz przy badaniu dokumentacji załączonej przez sześciu nauczycieli stażystów o podjęcie postępowania kwalifikacyjnego na stopień awansu nauczyciela kontraktowego (w tym przypadku spełniając wymóg wynikający z § 11 ust. 1 *rozporządzenia MEN ws. awansu*) Dyrektor badał zgodność posiadanych przez nich kwalifikacji na zgodność z przepisami *rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 marca 2009 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli*⁴³ (dalej: „*rozporządzenie MEN ws. kwalifikacji*”) i wyżej wymienionego *rozporządzenia MEN ws. awansu*. Wszyscy nauczyciele stażysty posiadali kwalifikacje zawodowe właściwe dla danego poziomu kształcenia i typu szkoły, co potwierdziła przeprowadzona w toku kontroli analiza posiadanych kwalifikacji przez nauczycieli, którzy w latach 2013-2016 (do dnia 6 kwietnia) byli

⁴³ Dz. U. z 2015 r., poz. 1264.

zatrudnieni w ZSI na stażu w związku z uzyskiwaniem awansu zawodowego na nauczyciela kontraktowego⁴⁴.

(dowód: akta kontroli str. 33, 112, 163, 223, 272, 329, 355-356)

2.2. Dyrektor otrzymał od sześciu nauczycieli stażystów, którzy w latach 2013-2015 w ZSI ubiegali się o stopień nauczyciela kontraktowego, sprawozdania z realizacji planu rozwoju zawodowego w terminach spełniających wymóg złożenia takiego sprawozdania, określony w § 4 ust. 4 *rozporządzenia MEN ws. awansu*, tj. do 30 dni od dnia zakończenia stażu (z dniem 31 maja), a więc do 30 czerwca 2014 r. i 30 czerwca 2015 r.⁴⁵. W 2013 r. nie składano ww. sprawozdań, gdyż nie było nauczyciela stażysty w roku szkolnym 2012/2013.

W złożonych w badanym okresie sprawozdaniach z realizacji planów rozwoju zawodowego nauczyciele stażyści wskazywali na pełną realizację tych planów. Natomiast analiza złożonych Dyrektorowi sprawozdań z realizacji planów rozwoju zawodowego przez sześciu nauczycieli stażystów⁴⁶ wykazała, że żaden z tych nauczycieli w swoich sprawozdaniach z realizacji ww. planów nie dokonał zapisów o realizacji wszystkich działań zapisanych w tych planach zadań/zagadnień. Liczba zadań/działów nieopisanych w złożonych przez nauczycieli stażystów sprawozdaniach z realizacji planów rozwoju zawodowego wahała się od jednego (nauczyciel MAS) poprzez dwa (nauczyciel IAR) do czterech (nauczyciele MMPB i OMR) i do pięciu (nauczyciele AS i ANS).

(dowód: akta kontroli str. 9-24, 73-94, 128-152, 183-207, 239-263, 306-316, 658-659)

2.3. Opiekunowie stażu przedstawili Dyrektorowi projekty oceny dorobku zawodowego za okres stażu nauczycieli, dla których byli opiekunami stażu, po upływie od trzeciego do 10 dnia od dnia zakończenia przez nich stażu, tj. w terminie 14 dni od dnia zakończenia stażu przez nauczycieli (do 14 czerwca), a więc w terminie zgodnym z określonym w art. 9c ust. 5 *ustawy KN* i § 5 *rozporządzenia MEN ws. awansu*⁴⁷.

Dyrektor ustalił pisemną ocenę dorobku zawodowego nauczyciela w terminie nie dłuższym niż 21 dni od dnia złożenia sprawozdania⁴⁸, tj. w terminie zgodnym z dyspozycją wynikającą z art. 9c ust. 6 *ustawy KN*.

Dyrektor w przypadku wszystkich sześciu analizowanych nauczycieli stażystów, ubiegających się o stopień nauczyciela kontraktowego, ustalił pozytywną ocenę ich dorobku zawodowego za okres stażu.

Wszystkie analizowane oceny dorobku zawodowego nauczycieli stażystów za okres ich stażu (w latach 2014-2015) podjęte zostały bez opinii Rady Rodziców ZSI, gdyż Rada Rodziców podjęła uchwały o nie formułowaniu opinii o nauczycielach w związku z ukończeniem przez nich stażu.

Uzasadnienia ocen dorobku zawodowego za okres stażu analizowanych nauczycieli, którzy odbyli staż nauczycielski od 1 września 2014 r. do 31 maja 2015 r., były powtarzalne w przeważającym zakresie. Dotyczyło to w szczególności dwóch z czterech obszarów oceny, tj. znajomości organizacji zadań i zasad funkcjonowania szkoły oraz umiejętności omawiania prowadzonych

⁴⁴ W pięciu przypadkach (dla nauczycieli: IAR, MAS, ANS, MMPB i MS) posiadane kwalifikacje spełniały warunki określone w § 4 pkt 1 i 2 *rozporządzenia MEN ws. kwalifikacji*, w jednym przypadku (dla nauczyciela AS) warunki określone w § 11 pkt 2 ww. *rozporządzenia* i w jednym przypadku (dla nauczyciela OMR) warunki określone w § 24 ww. *rozporządzenia*.

⁴⁵ Nauczyciele złożyli wzmiankowane sprawozdania w dniach: 5.06.2014 r. – nauczyciel IAR, 2.06.2015 r. – nauczyciel OMR i 3.06.2015 r. – nauczyciele: AS, MAS, ANS, MMPB.

⁴⁶ IAR, AS, MAS, ANS, MMPB i OMR.

⁴⁷ Przy czym dla nauczycieli: IAR, AS, MAS, AS i MMPB w tym samym dniu, w którym zostało złożone sprawozdanie z realizacji planu rozwoju zawodowego przez tych nauczycieli.

⁴⁸ Dla nauczycieli: IAR, AS, MAS, ANS i MMPB było to 5 dni, a dla nauczyciela OMR było to 6 dni od dnia złożenia sprawozdania z realizacji dorobku zawodowego, przez nauczyciela stażystę.

i obserwowanych zajęć, gdzie treść uzasadnienia była identyczna. Indywidualizacja zapisów występowała w dwóch pozostałych obszarach oceny, tj. umiejętności prowadzenia zajęć w sposób zapewniający właściwą realizację statutowych zadań ZSI i znajomości środowiska uczniów, ich problemów i umiejętności współpracy ze środowiskiem uczniów. Uzasadnienia te obejmowały dwie strony arkusza A 4.

W ww. ocenach nie określono stopnia realizacji planu rozwoju zawodowego poszczególnych, analizowanych sześciu nauczycieli stażystów. Uzasadnienie oceny było pisane w odniesieniu do poszczególnych wymagań, określonych w § 6 ust. 2 *rozporządzenia MEN ws. awansu*. Zawierało ono ogólne zapisy o uzyskanych umiejętnościach w prowadzeniu zajęć i osiąganiu celów dydaktyczno-wychowawczych zgodnych z programem nauczania i podstawa programową⁴⁹, znajomości zasad funkcjonowania szkoły i organizacji zadań szkoły, znajomości środowiska uczniów i ich problemów oraz umiejętności rozwiązywania problemów dydaktycznych, opiekuńczych i wychowawczych⁵⁰ oraz udoskonalenia posiadanej umiejętności omawiania prowadzonych i obserwowanych zajęć.

Dyrektor wskazywał, w sporządzonych przez siebie w badanym okresie ocenach dorobku zawodowego za okres stażu, między innymi osiągnięcia nauczycieli stażystów. Przykładowo, w przypadku nauczyciela IAR wskazał na realizację programu dydaktycznego nauczyciela stażysty pn. „Polubić czytanie”, oraz przeprowadzeniem pedagogizacji rodziców (w formie zajęć psychoedukacyjnych) na temat „Funkcjonowanie dziecka nadpobudliwego w szkole”. Dla nauczycieli MS, ANS i MMPB w takiej ocenie Dyrektor wskazał na dzielenie się przez nich zdobytą wiedzą na szkoleniach w których uczestniczyli, poprzez wygłoszenie na posiedzeniu zespołu nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej referatu pt. „Organizacja procesów edukacyjnych umożliwiających uczniom powiązanie różnych dziedzin wiedzy – nowatorskie rozwiązania”.

Analiza sześciu wydanych w badanym okresie przez Dyrektora ocen dorobku zawodowego za okres stażu wykazała między innymi, że:

- we wszystkich ocenach nie wskazano sposobu w jaki nauczyciele stażyści prowadzili zajęcia obserwowane, natomiast wskazał, że posługiwali się oni technologią informacyjną przy przygotowywaniu różnorodnych materiałów dydaktycznych do pracy z uczniami, w tym przy wykorzystaniu multimediów,
- we wszystkich ocenach brak było informacji o: 1] sposobach i metodach oceny uczniów w zakresie informacji zwrotnych im przekazywanych, 2] umiejętnościach radzenia sobie z dyscypliną na zajęciach, 3] stosowaniu umiejętności wyniesionych z udziału w formach doskonalenia wewnętrznych i zewnętrznych, 4] tym w jakie konkretne działania, wynikające z potrzeb szkoły, angażowali się nauczyciele stażyści,
- we wszystkich ocenach wskazano, że nauczyciele stażyści indywidualizowali podejście do uczniów ze szczególnymi problemami i potrzebami edukacyjnymi poprzez dostosowanie wymagań do potrzeb tych uczniów,
- we wszystkich ocenach wskazano, że nauczyciele stażyści współpracowali z rodzicami uczniów i jak się z nimi kontaktowali, szczególnie w zakresie oddziaływań wychowawczych, które były zawsze konsultowane z rodzicami z poszanowaniem ich poglądów, zdań czy stylów wychowawczych,

⁴⁹ Przykładowo w zakresie: organizowania własnego warsztatu pracy przy wykorzystaniu różnorodnych metod i form pracy pedagogicznej, w tym posługiwaniu się technologią informacyjną do przygotowania materiałów dydaktycznych, stosowania indywidualnego podejścia do uczniów poprzez dostosowanie wymagań do ich potrzeb, samodzielności w zdobywaniu wiedzy pedagogicznej przy wykorzystaniu różnych technologii i źródeł.

⁵⁰ Przykładowo w zakresie tworzenia warunków do wyrównywania poziomu wiedzy i uczenia się uczniów I klasy szkoły podstawowej, organizowania pomocy pedagogiczno-psychologicznej i materialnej swoich uczniów.

- w czterech na sześć ocen wskazano na współpracę nauczycieli stażystów z innymi nauczycielami ZSI w realizacji swoich zadań.

W sprawie niewykazywania stopnia realizacji planu rozwoju zawodowego w ocenach dorobku zawodowego nauczycieli, którzy w latach 2013-2015 odbywali staż na awans zawodowy na nauczyciela kontraktowego, Dyrektor wskazał, że według niego wystawienie pozytywnej oceny dorobku zawodowego oznacza (jest potwierdzeniem), że zadania zawarte w planie rozwoju zawodowego zostały wykonane w pełni oraz że zastosowano opisową metodę oceny realizacji planów rozwoju zawodowego nauczycieli stażystów. Według Dyrektora użyte w ocenach zwroty „zna i stosuje”, „zapoznał się”, „współpracuje”, „prawidłowo realizuje”, „właściwie dokumentuje” są potwierdzeniem pełnej realizacji zadań zawartych w planie rozwoju zawodowego.

(dowód: akta kontroli str. 13-29, 73-101, 128-155, 183-215, 239-270, 306-321, 359-360, 396, 399, 655-656, 659)

2.4. We wszystkich sześciu analizowanych przypadkach powstania komisji kwalifikacyjnej dla nauczycieli ubiegających się o awans na stopień nauczyciela kontraktowego, Dyrektor podjął działania na rzecz powołania takiej komisji, przy czym w roku 2014 odbywało się to na podstawie decyzji Dyrektora, a w roku 2015 na podstawie zarządzeń Dyrektora⁵¹.

Skład tych komisji w każdym przypadku był trzyosobowy, tj. obejmował: Dyrektora, jako przewodniczącego, opiekuna stażu i nauczyciela dyplomowanego, pełniącego funkcję wicedyrektora ZSI⁵².

Do prac wzmiankowanych komisji kwalifikacyjnych Dyrektor nie zapraszał przedstawiciela związku zawodowego, gdyż nauczyciele stażyści nie wnioskowali o to, a możliwość zapraszania przedstawiciela związku zawodowego wynikała z art. 9g *ustawy KN*.

Dyrektor powiadamiał nauczyciela, który złożył wniosek o podjęcie postępowania kwalifikacyjnego, o terminie i miejscu przeprowadzenia postępowania kwalifikacyjnego na stopień nauczyciela kontraktowego w terminach od 16 do 17 dni przed datą posiedzenia komisji kwalifikacyjnej, czym wypełniał obowiązek wynikający z § 11 ust. 3 *rozporządzenia MEN ws. awansu*.

(dowód: akta kontroli str. 30-31, 34, 36, 38, 102, 104-106, 111, 156-157, 162, 216-217, 222, 271, 273, 278, 322-323, 327, 357-358, 368-369, 373, 397-399)

2.5. Powołane przez Dyrektora komisje kwalifikacyjne przeprowadziły w badanym okresie postępowanie kwalifikacyjne na stopień nauczyciela kontraktowego na podstawie wniosków nauczycieli stażystów skierowanych do Dyrektora. Nauczyciele stażyści złożyli powyższe wnioski w roku uzyskania pozytywnej oceny dorobku zawodowego za okres stażu, zgodnie z art. 9b ust. 2 i art. 9d ust. 7 *ustawy KN*.

Dokumentacja załączona do wniosków nauczycieli stażystów skierowanych do Dyrektora była zgodna z wymogami określonymi w § 9 ust. 1 pkt 1 i 2 *rozporządzenia MEN ws. awansu*⁵³.

⁵¹ W 2013 r. nie powoływano komisji kwalifikacyjnej, gdyż nie było nauczyciela stażysty ubiegającego się o awans na nauczyciela kontraktowego.

⁵² W pracach wzmiankowanych komisji kwalifikacyjnych nie uczestniczyli, w charakterze obserwatora, przedstawiciel organu prowadzącego szkołę (miasta Legnica) i przedstawiciel organu nadzoru pedagogicznego (Dolnośląskiego Kuratora Oświaty we Wrocławiu), pomimo zapraszania ich przez Dyrektora, w celu wypełnienia wymogu wynikającego z art. 9g ust. 4 *ustawy KN*.

⁵³ Dyrektor przed przystąpieniem członków komisji kwalifikacyjnych do rozpoczęcia pracy zapewnił złożenie oświadczeń o znajomości przepisów o ochronie danych osobowych i zobowiązaniu się do ich przestrzegania oraz nie występowaniu okoliczności mogących wywoływać wątpliwości co do bezstronności w rozpatrywaniu wniosku o awans zawodowy nauczycieli stażystów. Te ostatnie oświadczenie stosownie do postanowień art. 24 § 1 pkt 1 i t *ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego* (Dz. U. z 2016 r., poz. 23).

W protokołach dokumentujących przebieg posiedzeń komisji kwalifikacyjnej odnotowano od dwóch (w czterech przypadkach) do trzech (w dwóch przypadkach) pytań zadanych nauczycielowi stażysty przez członków komisji. W skontrolowanym okresie na łącznie 14 pytań zadanych sześciu nauczycielom stażystom, wszystkie odnosiły się do wymagań określonych w § 6 ust. 2 pkt 2 i 3 *rozporządzenia MEN ws. awansu*⁵⁴, a żadne nie odnosiło się do wymagań określonych w § 6 ust. 2 pkt 1 i 4 *ww. rozporządzenia*. Spośród 14 pytań 10⁵⁵ dotyczyło kwestii dydaktyczno-metodycznych, określonych w wymaganiu 2., natomiast 11 dotyczyło wymagania 3., dotyczącego spraw wychowawczo-opiekuńczych⁵⁶. Jedno z tych pytań⁵⁷ stało w sprzeczności z wyjaśnieniami Dyrektora w sprawie braku indywidualizacji planów rozwoju zawodowego nauczycieli stażystów. Dyrektor wskazał w nich, że brak indywidualizacji wynikał między innymi z faktu niedopuszczania nauczycieli stażystów do prowadzenia i obserwowania zajęć z osobami niepełnosprawnymi w czasie stażu.

W protokołach, pod wszystkimi pytaniami, w wierszu pt. „Uwagi na temat udzielonych odpowiedzi” odnotowywano informację o udzielonych odpowiedziach. Stwierdzenia odnoszące się do poszczególnych pytań były w sześciu przypadkach (wszystkich posiedzeniach komisji) krótkie, jedno lub dwuzdaniowe o charakterze wyłącznie wartościującym⁵⁸.

W analizowanych sześciu protokołach wskazano uzyskane przez nauczycieli oceny punktowe. Średnia arytmetyczna przyznanych punktów dla poszczególnych nauczycieli wahała się od dziewięciu do 10 punktów.

We wszystkich sześciu protokołach uzasadnienie rozstrzygnięcia komisji kwalifikacyjnej wyrażone zostało w jednym krótkim zdaniu, określającym, że nauczyciel stażysta spełnił wymagania na stopień nauczyciela kontraktowego⁵⁹.

(dowód: akta kontroli str. 30-32, 34-47, 102-111, 113-119, 156-162, 164-170, 216-222, 224-230, 271, 273-275, 273-285, 322-328, 330-336, 397, 399, 471-475, 477)

2.6. Spośród sześciu⁶⁰ nauczycieli stażystów, którzy w kontrolowanym okresie uzyskali stopień nauczyciela kontraktowego:

⁵⁴ Jak wskazał w złożonych wyjaśnieniach Dyrektor.

⁵⁵ Przykładowo: w jaki sposób nauczyciel stażysta indywidualizował pracę z uczniami w grupie; które z działań podjętych przez nauczyciela stażystę przyniosło największe efekty; jakie metody pracy zastosował w edukacji uczniów niepełnosprawnych; jakie metody pracy stosował w edukacji uczniów zdolnych; jakie zajęcia dodatkowe prowadził i co dały one uczniom, co szkole, a co nauczycielowi stażysty.

⁵⁶ Przykładowo: jakie działania nauczyciel stażysta podejmował na rzecz integrowania swoich uczniów ze środowiskiem szkolnym; która sytuacja wychowawcza na prowadzonych zajęciach była najtrudniejsza i jakie działania nauczyciel stażysta podjął w celu jej rozwiązania; które działania wychowawcze nauczyciel stażysta uważa za swój sukces i w jaki sposób je osiągnął; w jaki sposób nauczyciel stażysta współpracował z rodzicami dzieci uczęszczających do świetlicy szkolnej.

⁵⁷ „Metody pracy stosowane w edukacji uczniów niepełnosprawnych”.

⁵⁸ Wyłącznie o treści: „NA ZADANE PYTANIA NAUCZYCIELKA UDZIELIŁA WYCZERPUJĄCYCH ODPOWIEDZI. WYKAZAŁA SIĘ WIEDZĄ DOTYCZĄCĄ PROWADZENIA ZAJĘĆ EDUKACYJNYCH I WYCHOWAWCZYCH W ODDZIAŁACH 'ZEROWYCH'” – jeden przypadek (w 2014 r.) i „NAUCZYCIELKA W SPOSÓB WYCZERPUJĄCY UDZIELIŁA ODPOWIEDZI NA ZADANE PYTANIA” – pięć przypadków (w 2015 r.).

⁵⁹ Wyłącznie o treści: „PANI (...) SPEŁNIŁA WYMAGANIA POTRZEBNE DO UZYSKANIA STOPNIA NAUCZYCIELA KONTRAKTOWEGO” – 1 przypadek (w 2014 r.) i „NAUCZYCIELKA SPEŁNIŁA WSZYSTKIE WYMAGANIA ZGODNIE Z ROZPORZĄDZENIEM MEN W SPRAWIE UZYSKIWANIA PRZEZ NAUCZYCIELI STOPNIA AWANSU ZAWODOWEGO” – pięć przypadków (w 2015 r.).

⁶⁰ Dane w tym punkcie uzyskano z akt osobowych sześciu nauczycieli, którzy w badanym okresie uzyskali awans na stopień nauczyciela kontraktowego oraz informacji dodatkowych od trzech spośród nich. Od trzech pozostałych nie uzyskano żadnych innych informacji niż znajdujących się w aktach osobowych o ich działalności po uzyskaniu awansu.

- jeden ukończył kurs kwalifikacyjny (260 godzin teoretycznych + 150 godzin praktycznych) z zakresu oligofrenopedagogiki;
 - żaden nie ukończył: studiów podyplomowych; kursów doskonalących od 21 do 59 godz.; warsztatów; seminarium i konferencji;
 - jeden realizował program edukacji czytelniczej 6- i 7-latków, realizowany w oddziałach przedszkolnych przy Szkole Podstawowej nr 20 w Legnicy⁶¹ o nazwie „Polubić czytanie” od września 2015 r. do czerwca 2016 r.;
 - żaden nie realizował lub nie współuczestniczył w projektach edukacyjnych;
 - inne aktywności: jeden nauczyciel uczestniczył w szkoleniu w zakresie nauki języka angielskiego, przygotowującego do egzaminu potwierdzającego znajomość języka na poziomie B2 (dwa szkolenia - 3 godziny i 15 godzin), dwóch nauczycieli uczestniczyło w szkoleniu z zakresie problemów uzależnień wśród dzieci i młodzieży (bez podania liczby godzin szkolenia)⁶².
- (dowód: akta kontroli str. 16-17, 28, 56-69, 85-87, 100, 143, 154, 176-179, 206, 214, 252, 256, 269, 291-301, 364, 371, 394, 577-581)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w zakresie wdrażanie procedury związanej z procesem uzyskiwania przez nauczyciela stażystę stopnia awansu zawodowego nauczyciela kontraktowego, stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1) Składy czterech z sześciu komisji kwalifikacyjnych dla nauczycieli ubiegających się o awans na stopień nauczyciela kontraktowego, dotyczących nauczycieli stażystów: IAR, MAS, ANS i MMPB, powoływane były w sposób niezgodny z przepisami art. 9g ust. 1 pkt. 2 *ustawy KN*.

Dyrektor, w latach 2014-2015, powoływał w skład komisji kwalifikacyjnych do rozpatrzenia wniosków ww. nauczycieli stażystów ubiegających się o awans na stopień nauczyciela kontraktowego, siebie i opiekuna stażu oraz nieuprawnionego nauczyciela dyplomowanego BG, który w badanym okresie pełnił funkcję wicedyrektora ZSI.

Natomiast, zgodnie z postanowieniami art. 9g ust. 1 pkt. 1, 2 i 3 *ustawy KN*, komisja kwalifikacyjna dla nauczycieli ubiegających się o awans na stopień nauczyciela kontraktowego winna składać się z: 1] dyrektora (wicedyrektora), jako jej przewodniczącego, 2] przewodniczącego zespołu przedmiotowego (wychowawczego), a jeżeli zespół taki nie został w tej szkole powołany – nauczyciela mianowanego lub dyplomowanego zatrudnionego w szkole i 3] opiekuna stażu.

W latach 2014-2015 w ZSI funkcjonowały zespoły przedmiotowe i wychowawcze, w tym Zespół edukacji wczesnoszkolnej, którego przewodniczącym był nauczyciel GŚ.

W sprawie uzasadnienia wyboru nauczyciela BG na członka komisji kwalifikacyjnych dla nauczycieli ubiegających się w latach 2014-2015 o awans na stopień nauczyciela kontraktowego w ZSI, Dyrektor wyjaśnił, że nauczyciel jak wyżej jest od 2000 r. wicedyrektorem ZSI ds. integracji i jako nauczyciel dyplomowany posiada kwalifikacje do zajmowania stanowiska nauczyciela edukacji wczesnoszkolnej oraz logopedy. Ponadto ukończył on kurs kwalifikacyjny z oligofrenopedagogiki oraz współtworzył Koncepcję wychowania i kształcenia integracyjnego w ZSI. Przewodniczy także pracom Zespołu ds. integracji. Zdaniem wyjaśniającego kwalifikacje i doświadczenie nauczyciela BG gwarantują obiektywną pracę komisji kwalifikacyjnej dla nauczycieli ubiegających się o awans na stopień nauczyciela kontraktowego.

⁶¹ Wchodzącej w skład ZSI.

⁶² Szkolenie zewnętrzne prowadzone przez Poradnię Profilaktyki i Terapii uzależnień „Monar” w Legnicy.

Wyjaśnienie Dyrektora nie zasługuje na uwzględnienie w świetle jednoznacznego uregulowania przedmiotu w art. 9g ust. 1 pkt 2 *ustawy KN*.

(dowód: akta kontroli str. 31, 106, 157, 217, 273, 323, 357, 368-269, 373, 391-392)

2) Dyrektor, jako przewodniczący komisji kwalifikacyjnych, nie zapewnił dokumentowania w sposób rzetelny przebiegu posiedzeń tych komisji, w tym w zakresie nieuwzględniania informacji o udzielonych odpowiedziach oraz właściwego uzasadnienia rozstrzygnięcia, z którego wynikałoby, co było podstawą wydania stosownej akceptacji (oceny) przez poszczególne komisje kwalifikacyjne. Protokoły posiedzeń komisji kwalifikacyjnych we wszystkich sześciu analizowanych przypadkach:

1] w akapicie „Uwagi na temat udzielonych odpowiedzi” nie zawierały informacji o udzielonych odpowiedziach na pytania zadane przez członków komisji kwalifikacyjnej, lecz lakoniczną ocenę udzielonych odpowiedzi w formie „Nauczycielka w sposób wyczerpujący udzieliła odpowiedzi na zadane pytania”. Zdaniem NIK informacja o udzielonych odpowiedziach powinna być na tyle szczegółowa, aby oddać właściwy sens wypowiedzi nauczyciela stażysty, a nie ograniczać się do ogólnikowego stwierdzenia, zawierającego nieuzasadnione uwagi czy oceny komisji⁶³;

2] nie zawierały uzasadnienia rozstrzygnięcia komisji kwalifikacyjnej w zakresie uznania spełnienia poszczególnych wymagań, określonych w § 6 ust. 2 *rozporządzenia MEN ws. awansu*. Uzasadnienie zazwyczaj brzmiało: „Nauczycielka spełniła wszystkie wymagania zgodnie z rozporządzeniem MEN w sprawie uzyskiwania przez nauczycieli stopni awansu zawodowego”. Zdaniem NIK ocena ta powinna zawierać odniesienie się do sposobu i zakresu spełnienia poszczególnych wymagań, z którego wynikałoby, co stanowiło podstawę jej wydania⁶⁴. Konieczność uzasadnienia rozstrzygnięcia komisji kwalifikacyjnej, jako jednego z warunków wpływających na decyzję dyrektora szkoły o uzyskaniu przez nauczyciela stopnia awansu zawodowego, wynika ponadto z art. 9b ust. 1 pkt 1 *ustawy KN*, jak również z § 14 ust. 1 pkt 7 *rozporządzenia MEN ws. awansu*.

Dyrektor wyjaśnił, iż wszystkie wymagania dotyczące awansu nauczyciela stażysty na nauczyciela kontraktowego, określone we wspomnianym wcześniej *rozporządzeniu MEN ws. awansu*, zostały przedstawione (zaprezentowane) w Sprawozdaniach z realizacji planu zawodowego przez nauczycieli stażystów ubiegających się o awans zawodowy. W związku z tym, zdaniem wyjaśniającego, „rozmowa kwalifikacyjna nie powinna polegać na odpytywaniu nauczyciela stażysty, ale raczej na przedstawianiu przez niego swojego dziewięciomiesięcznego dorobku i nowych doświadczeń, jakie w tym okresie zdobył”.

⁶³ NSA w wyroku z dnia 21 maja 2007 r. (I OSK 1089/06, LEX nr 342505) uznał, że wyrażenia „informacja o udzielonych odpowiedziach”, jest to „wiadomość o treści odpowiedzi udzielonych przez nauczyciela a nie ocena tych odpowiedzi przez komisję kwalifikacyjną”. Zawarte w protokole komisji stwierdzenie „zainteresowany udzielił odpowiedzi, które nie wykazały znajomości istoty zagadnień, o które pytano” nie odpowiada przesłance zawartej w normie. Takie oświadczenie to w istocie bardzo lakoniczna, ogólnikowa ocena otrzymanych odpowiedzi, a nie informacja o udzielonych odpowiedziach we wskazanym znaczeniu”. Powyższy wyrok został wydany w związku z nieobowiązującym już rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 grudnia 2004 r. w sprawie uzyskiwania stopni awansu zawodowego nauczycieli (Dz. U. Nr 260, poz. 2593), jednakże pojęcie „informacja o udzielonych odpowiedziach” znajduje się również w § 14 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia z 2013 r. w tej samej sprawie.

⁶⁴ Powyższe potwierdził również Naczelny Sąd Administracyjny w wyroku z dnia 17 lipca 2007 r. (I OSK 1475/06, LEX nr 447365).

Dyrektor w wyjaśnieniach w sprawie lakonicznych zapisów w protokołach z posiedzeń komisji kwalifikacyjnych o odpowiedziach udzielanych na zadane pytania – wskazał, że oznaczało to, iż uznano udzielone odpowiedzi za satysfakcjonujące i zawierające wszystkie oczekiwane elementy, co znalazło odzwierciedlenie w indywidualnych ocenach punktowych dokonanych przez poszczególnych członków komisji. Zdaniem wyjaśniającego taka informacja i przyznana punktacja wypełnia funkcję informacyjną.

Wyjaśnienia powyższe nie zasługują na uwzględnienie, gdyż: 1] w ocenie NIK nie zawierały one informacji o udzielonych odpowiedziach na pytania zadane przez członków komisji kwalifikacyjnej, traktując informację jako wiadomość (zbiór wiadomości) powiązaną jednoznacznie z treścią zadanego pytania, a nie jako ocenę odpowiedzi⁶⁵, 2] informacje o odpowiedzi miały charakter ogólny (pomijały meritum pytania) i miały charakter wartościujący, 3] zdaniem NIK informacja o udzielonych odpowiedziach powinna być na tyle szczegółowa, aby oddać właściwy sens wypowiedzi nauczyciela stażysty, a nie ograniczać się do ogólnikowego stwierdzenia zawierającego nieuzasadnione uwagi czy oceny komisji.

(dowód: akta kontroli str. 39-41, 117-119, 168-170, 228-230, 283-285, 334-336, 471-475, 477)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

NIK zauważyła, iż:

1) W zaświadczeniach wydanych w latach 2013-2015 nauczycielom stażystom, w związku z uzyskiwaniem stopnia nauczyciela kontraktowego, błędnie zamieszczono zapis o spełnieniu przed rozpoczęciem stażu przez nauczyciela stażystę wymogu określonego w art. 9d ust. 4 *ustawy KN*. Wzmiankowany przepis nie dotyczył nauczycieli stażystów, lecz obowiązku przepracowania określonego czasu w szkole przed rozpoczęciem stażu na stopień nauczyciela mianowanego i nauczyciela dyplomowanego⁶⁶.

W sprawie zamieszczenia wzmiankowanego wcześniej zapisu Dyrektor wskazał, że spowodowane to było błędem wpisania art. 9d ust. 4, zamiast art. 9d ust. 7 *ustawy KN*.

(dowód: akta kontroli str. 32, 116, 147, 227, 282, 333, 396-397, 399)

2) Sporządzone przez Dyrektora oceny dorobku zawodowego za okres stażu nie pozwalały na określenie w stosunku do ocenianego nauczyciela stażysty: 1] stopnia realizacji zaplanowanych zadań/działań (ilościowego i jakościowego), 2] sposobu prowadzenia przez niego zajęć obserwowanych, 3] metod i środków dydaktycznych stosowanych przez niego, 4] stosowanych sposobów oceniania uczniów i przekazywania im informacji zwrotnych oraz sposobów komunikowania się z nimi, 5] metod radzenia sobie z dyscypliną na zajęciach, dostosowywania wymagań edukacyjnych dla dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz

⁶⁵ NSA w wyroku z dnia 21 maja 2007 r. (I OSK 1089/06, LEX nr 342505) uznał, że wyrażenia "informacja o udzielonych odpowiedziach", jest to „wiadomość o treści odpowiedzi udzielonych przez nauczyciela a nie ocena tych odpowiedzi przez komisję kwalifikacyjną”. Zawarte w protokole komisji stwierdzenie „zainteresowany udzielił odpowiedzi, które nie wykazały znajomości istoty zagadnień, o które pytano” nie odpowiada przesłance zawartej w normie. Takie oświadczenie to w istocie bardzo lakoniczna, ogólnikowa ocena otrzymanych odpowiedzi, a nie informacja o udzielonych odpowiedziach we wskazanym znaczeniu”. Powyższy wyrok został wydany w związku z nieobowiązującym już rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 grudnia 2004 r. w sprawie uzyskiwania stopni awansu zawodowego nauczycieli (Dz. U. Nr 260, poz. 2593), jednakże pojęcie „informacja o udzielonych odpowiedziach” znajduje się również w § 14 ust. 1 pkt 4 rozporządzenia z 2013 r. w tej samej sprawie.

⁶⁶ Określającego, że nauczyciel kontraktowy może rozpocząć staż na stopień nauczyciela mianowanego po przepracowaniu w szkole co najmniej dwóch lat, a nauczyciel mianowany może rozpocząć staż na stopień nauczyciela dyplomowanego po przepracowaniu w szkole co najmniej roku od dnia nadania poprzedniego stopnia awansu zawodowego.

indywidualizowania pracy z nimi, 6] stosowania umiejętności wyniesione z udziału w formach doskonalenia wewnętrznych i zewnętrznych, 7] korzyść jakie przyniosły dzieciom, szkole, środowisku jego działania podjęte w okresie stażu, 8] zakresu jego współpracy z innymi nauczycielami szkoły w realizacji swych działań, 9] współpracy jego z rodzicami, w tym metod komunikowania się z nimi i skutków tej współpracy, 10] konkretnych umiejętności dydaktyczno-metodycznych i wychowawczych rozwiniętych przez niego.

(dowód: akta kontroli str. 27-29, 99-101, 153-155, 213-215, 268-270, 319-321)

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia, że Dyrektor umożliwił organizacyjnie uzyskiwanie przez nauczyciela stażystę stopnia awansu zawodowego nauczyciela kontraktowego. Niemniej stwierdzono powołanie czterech na sześć komisji kwalifikacyjnych w składzie niezgodnym z postanowieniami art. 9g ust. 1 pkt 2 ustawy KN, a także niezapewnienie dokumentowania w sposób rzetelny przebiegu posiedzeń komisji kwalifikacyjnych, w tym szczególnie w zakresie: (a) zawierania w protokołach z ich posiedzeń dostatecznie szczegółowego uzasadnienia, z którego wynikałoby, co było podstawą wydania stosownej akceptacji (oceny) przez poszczególne komisje kwalifikacyjne, (b) braku informacji o udzielonych przez nauczycieli stażystów odpowiedziach na zadane pytania.

Zwrócenia uwagi wymagają także fakty: zamieszczenia w zaświadczeniach wydanych nauczycielom stażystom, w związku z uzyskiwaniem stopnia nauczyciela kontraktowego, nieodnoszącego się do nich zapisu o spełnieniu przez nich przed rozpoczęciem stażu wymogu określonego w art. 9d ust. 4 ustawy KN, oraz uproszczonego dokumentowania treści udzielonych odpowiedzi przez nauczycieli stażystów na pytania zadawane przez członków komisji kwalifikacyjnych i niezapewnienia możliwości dalszego awansu zawodowego nauczycieli awansowanych na nauczycieli kontraktowych w ZSI.

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁶⁷, wnosi o:

1. Zorganizowanie procesów związanych z zapewnieniem nauczycielom stażystom warunków sprzyjających adaptacji zawodowej zgodnie z przepisami prawa i skutecznie wspomagających go w uzyskaniu stopnia awansu zawodowego nauczyciela kontraktowego, w tym szczególnie w zakresie:
 - zindywidualizowania ich planów rozwoju zawodowego, uwzględniających ich słabe i mocne strony oraz potrzeby ZSI, w tym związane z jej specyfiką (zapewniających integrację z uczniami niepełnosprawnymi),
 - przydzielania im nauczycieli opiekunów stażu posiadających, oprócz dorobku i doświadczenia edukacyjno-wychowawczego, odpowiednie przygotowanie do pełnienia przydzielanych im funkcji,
 - powoływanie komisji kwalifikacyjnej w składzie zawierającym przewodniczących zespołów przedmiotowych, funkcjonujących w zarządzanej szkole,
 - umożliwiającym zapewnienie im dalszego awansu zawodowego w ZSI w sytuacji zatrudnienia na czas określony.
2. Doprowadzenie do wyrównania, niewypłaconych z tytułu nieuwzględnienia dodatku funkcyjnego dla nauczycieli opiekunów stażu, kwot wynagrodzenia za okres urlopu wypoczynkowego w latach 2014-2015.

⁶⁷ Dz. U. z 2015 r., poz. 1096.

3. Zapewnienia dokumentowania, w sposób rzetelny i zgodnych z przepisami prawa, przebiegu posiedzeń komisji kwalifikacyjnych, w tym w zakresie: zawierania w protokołach z ich posiedzeń: właściwego uzasadnienia, z którego wynikałoby, co było podstawą wydania stosownej akceptacji (oceny) przez poszczególne komisje kwalifikacyjne, braku w nich informacji o udzielonych przez nauczycieli stażystów odpowiedziach na zadane pytania.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 *ustawy o NIK* kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK we Wrocławiu.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 *ustawy o NIK* proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Wrocław, dnia 27 maja 2016 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura we Wrocławiu

Dyrektor

DYREKTOR
Delegatura Najwyższej Izby Kontroli
we Wrocławiu

z up.

Zbigniew Florowski
Podpis
Wicedyrektor

Kontroler
Mieczysław Tadeusz Obrzut
Główny specjalista k.p.

podpis